

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 23/2006 vp

Hallituksen esitys polttoturpeen ja sillä tuotetun sähkön toimitusvarmuuden turvaamista koskevaksi lainsäädännöksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 5 päivänä syyskuuta 2006 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen polttoturpeen ja sillä tuotetun sähkön toimitusvarmuuden turvaamisesta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 100/2006 vp).

Lausunto

Ympäristövaliokunta on antanut esityksestä eduskunnan määräyksen perusteella lausuntonsa, joka on tämän mietinnön liitteenä (YmVL 35/2006 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Aimo Aalto ja neuvotteleva virkamies Arto Rajala, kauppa- ja teollisuusministeriö
- neuvotteleva virkamies Jaakko Ojala, ympäristöministeriö
- ylitarkastaja Timo Vapalahti, Energiamarkkinavirasto

- apulaisjohtaja Risto Leukkunen, Huoltovarmuuskeskus HVK
- tutkuspäällikkö Valtteri Virtanen, Kilpailuvirasto
- toimialajohtaja Mikko Kara, Valtion teknillinen tutkimuskeskus, VTT prosessit
- konsernilakimies Tarmo Rantalankila, Fingrid Oyj
- johtaja Risto Vesala, Pohjolan Voima Oy
- toimitusjohtaja Matti Hilli, Vapo Oy
- asiantuntija Jouni Tolonen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- toimialajohtaja Jukka Leskelä, Energiateollisuus ry
- toimialapäällikkö Tomi Salo, Koneyrittäjien liitto
- toimitusjohtaja Jaakko Silpola, Turveteollisuusliitto ry
- professori Peter Lund, Teknillinen korkeakoulu.

Kirjallisen lausunnon on antanut Metsäteollisuus ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esitys on kaksiosainen ja sillä pyritään maan huoltovarmuuden ja sähkön toimitusvarmuuden turvaamiseksi edistämään toisaalta lämmön ja sähkön tuotannon polttoaineena käy-

tettävän polttoturpeen saatavuutta sääoloista johtuvien huonojen tuotantokausien jälkeisenä aikana ja toisaalta polttoturpeen kilpailukykyä sähkön lauhdutustuotannossa.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki polttoturpeen turvavarastoista. Turvavarastolla tarkoitettaisiin laissa sellaista lämmön tai sähkön tuotantoa varten perustettua polttoturpevarastoa, jota polttoturpeen toimittaja Huoltovarmuuskeskuksen kanssa tekemäänsä sopimukseen perustuen ylläpitäisi liiketoiminnassaan tarvitsemansa varaston lisäksi kolmen vuoden määräajan. Turvavarastossa olevaa polttoturvetta voisi sopimuskauden aikana käyttää ainoastaan Huoltovarmuuskeskuksen myöntämällä luvalla. Käyttölupa voitaisiin myöntää, jos turvavarastojen liiketoiminnassaan tarvitsema polttoturpevarasto olisi jäänyt päättäneiden tuotantokausien sääoloista tai muista turvavarastojen vaikutusvallan ulkopuolella olevista syistä johtuen merkittävästi turvavarastojen keskimääräisiä vuotuisia toimituksia pienemmäksi. Huoltovarmuuskeskus maksaisi turvavarastojalle huoltovarmuusrahaston varoista korvauksen toteutuneesta turvavarastoinnista. Korvaus kattaisi osittain turvavarastojalle aiheutuneet pääoma-, varastointi- ja hävikkikustannukset.

Turvepolttoainetta käyttävän sähkön lauhdustutuotannon turvaamiseksi ehdotetaan sähköverkonhaltijan maksamaan syöttötariffiin perustuvaa määräaikaista tukijärjestelmää. Ehdotus-

sa laissa säädettäisiin lauhdutusvoimalaitosten ajojärjestyksen muuttamisesta siten, että järjestelmän piiriin kuuluva kotimaista turvetta polttoaineena käyttävä voimalaitos saisi osittaisen etusijan ajojärjestyksessä ulkomaisia fossiilisia polttoaineita käyttäviin lauhdutusvoimalaitoksiin nähden. Syöttötariffi olisi lisähinta, jonka järjestelmävastaava kantaverkonhaltija maksaisi järjestelmän piiriin kuuluvasta sähköstä tuottajalle tämän markkinoilta saaman myyntihinnan täydennykseksi. Syöttötariffijärjestelmä rahoitettaisiin syöttötariffimaksulla, jonka järjestelmävastaava keräisi erillisenä maksuna kantaverkkoon liittyneeltä sähkön kulutukselta.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu. Lakia polttoturpeen turvavarastoista voitaisiin sen voimaantulon jälkeen soveltaa myös vuoden 2006 tuotantokauden aikana nostetusta turpeesta perustettaviin turvavarastoihin. Ehdotettu syöttötariffilaki on tarkoitettu määräaikaiseksi järjestelyksi, joka olisi voimassa vuoden 2010 loppuun, jolloin sähkön lauhdustutuotannon tarpeen uskotaan yleisesti vähentyvän uuden ydinvoimayksikön valmistumisen myötä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Talousvaliokunta ehdottaa, että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksytään toiseen, syöttötariffilakiehdotukseen tehdyin muutoksin ja että samalla täydennetään sähkön-tuotannon eräiden tehoreservien käytettävyyden varmistamisesta annettua lakia.

Säädettävillä laeilla on tärkeä merkitys sähkön toimitusvarmuuden turvaamisen ja maan huoltovarmuuden kannalta. Lailla turvataan lämmön ja sähkön tuotannossa tarvittavan polttoaineen saatavuus silloinkin, kun polttoturpeen tuotanto on huonoista sääoloista johtuen puutteellista. Syöttötariffijärjestelmä edistää kotimaisen polttoturpeen kilpailukykyä suhteessa ulkomailta tuotavaan kivihiileen sähkön lauhdu-

tustuotannossa ja muuttaa siten turvelauhdelaistosten ajojärjestystä ennen kivihiililauhdelaistoksia. Tämä lisää kotimaisten energialähteiden käyttöä sähköntuotannossa, edistää työllisyyttä ja on kansantaloudellisesti myönteistä.

Syöttötariffijärjestelmästä johtuva turvelauhdutusvoimalaitosten mahdollinen lisäkäyttö korvaisi lähinnä Pohjoismaissa tai kotimaassa tuotettua kivihiililauhdutussähköä, joten tämän johdosta hiilidioksidipäästöt nousisivat vain vähän. EU:n tasolla syöttötariffilla ei olisi vaikutusta hiilidioksidipäästöjen kokonaismäärään, koska voimalaitoksille ei myönnettäisi uusia päästö-oikeuksia tähän tarkoitukseen, vaan ne olisi ostettava markkinoilta.

Lain 4 §:ssä säädetään yläraja, jolle sähkömäärälle syöttötariffia maksetaan. Tuntimäärään perustuvalla rajoituksella pyritään siihen, ettei syöttötariffia maksettaisi tilanteissa, joissa laitoksen ajaminen olisi kannattavaa kaupalliselta pohjalta. Sellaisia markkinatilanteita saattaa kuitenkin kehittyä, että tukea maksettaisiin, vaikka sähkön korkea hintataso ei sitä edellyttäisi. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, ettei järjestelmä johda perusteettomaan tukeen.

Laki polttoturpeesta lauhdutusvoimalaitoksissa tuotetun sähkön syöttötariffista on tarkoitettu määräaikaiseksi, olemaan voimassa vuoden 2010 loppuun, jolloin lauhdutus­sähkön tarpeen arvioidaan vähentyvän uuden ydinvoimalaitosyksikön valmistuttua. Eduskunta on hyväksynyt lausuman (VNS 5/2005 vp — TaVM 8/2006 vp — EK 17/2006 vp), jossa se edellyttää, että hallitus käyttää ohjauskeinoja ja selvittää ennakkoluulottomasti uusia tapoja energiantuotannon vähentämiseksi fossiilisilla polttoaineilla ja tuotannon lisäämiseksi kotimaisilla, uusiutuvilla energialähteillä, erityisesti bioenergialla, sekä turpeen kilpailukyvyn parantamiseksi suhteessa kivihiileen. Hallituksen esitys on sopusoinnussa hyväksytyjen energiapoliittisten linjausten kanssa.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan jonkinlainen sähkön syöttötariffijärjestelmä on käytössä valtaosassa EU:n jäsenmaista. Useimmissa maissa syöttötariffijärjestelmä ja jokin toinen tukimuoto muodostavat yhdistelmän, jolla uusiutuvilla energialähteillä tuotettavan sähkön käyttöä edistetään. Muun muassa Saksassa laki uusiutuvasta energiasta on lisännyt tuntuvasti uusiutuvilla energialähteillä tuotettavan sähkön määrää ja tuotantokapasiteettia. Talousvaliokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyy lausuman, jonka mukaan syöttötariffien laajentamista uusiutuviin energialähteisiin on selvitettävä myös Suomessa (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Polttoturpeen turvavarastoista annettavaa lakia sovelletaan lämmön ja sähköntuotantoon toimitettavaan polttoturpeeseen. Polttoturpeen tur-

vavarastoinnin tarkoituksena on turvata polttoturpeen saatavuus vaihtelevissa sää- ja tuotantolosuhteissa. Talousvaliokunnalla ei ole huomautettavaa tämän lakiehdotuksen johdosta.

Yksityiskohtaiset perustelut

2. Laki polttoturpeesta lauhdutusvoimalaitoksissa tuotetun sähkön syöttötariffista

7 §. Syöttötariffijärjestelmään liittyvien toimintojen eriyttäminen. Pykälää on täydennetty siten, että järjestelmän hoitaminen voidaan antaa myös järjestelmävastuuseen määrätyn kantaverkonhaltijan kokonaan omistaman tytäryhtiön tehtäväksi. Eriyttämiskaava koskee tässä tilanteessa myös tytäryhtiötä, jos tämä harjoittaa järjestelmän hoitamisen lisäksi myös muita liiketoimintoja.

Sähköntuotannon eräiden tehoreservien käytettävyyden varmistamisesta annetun lain 15 §:ssä on samansisältöinen säännös.

Laki sähköntuotannon eräiden tehoreservien käytettävyyden varmistamisesta

3 §. Voimalaitoksille asetettavat vaatimukset. Eduskunta on hyväksynyt 21.11.2006 lain sähköntuotannon eräiden tehoreservien käytettävyyden varmistamisesta hallituksen esitystä siten muuttaen, että lakiehdotuksesta poistettiin 3 §:n 5 kohta, jossa viitattiin nyt käsiteltävänä olevaan polttoturpeesta lauhdutusvoimalaitoksissa tuotetun sähkön syöttötariffista annettuun lakiin (HE 228/2006 vp — TaVM 16/2006 vp — EV 170/2006 vp). Kohta poistettiin, koska tehoreservilaki tulee voimaan 15.12.2006 ja syöttötariffilaki tätä myöhemmin.

Koska tehoreservilakia ei ole tarkoitettu sovellettavaksi samaan, syöttötariffilaissa tarkoitettuun voimalaitokseen, tehoreservilain 3 §:ään on lisätty tätä tarkoittava uusi 5 kohta.

Tehoreservilain muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti syöttötariffilain kanssa.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena

paitsi 2. lakiehdotuksen 7 § muutettuna (Valiokunnan muutosehdotus),

että hyväksytään yksi uusi lakiehdotus (Valiokunnan uusi lakiehdotus) ja

että hyväksytään lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan muutosehdotus

2.

Laki

polttoturpeesta lauhdutusvoimalaitoksissa tuotetun sähkön syöttötariffista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku
Yleiset säännökset

1 ja 2 §
(Kuten HE)

2 luku
Syöttötariffijärjestelmä

3—6 §
(Kuten HE)

7 §

Syöttötariffijärjestelmään liittyvien toimintojen eriyttäminen

Järjestelmävastuuseen määrätyn kantaverkonhaltijan tulee eriyttää syöttötariffijärjestelmän hoitaminen muista yrityksen harjoittamista

liiketoiminnoista siten kuin sähkömarkkinalain 28—34 §:ssä säädetään. *Järjestelmän hoitaminen voidaan antaa myös järjestelmävastuuseen määrätyn kantaverkon haltijan kokonaan omistaman tytäryhtiön tehtäväksi.*

3 luku
Voimalaitoksen tuotantotavan ja energialähteen varmentaminen

8—11 §
(Kuten HE)

4 luku
Täydentävät säännökset ja voimassaolo

12—20 §
(Kuten HE)

Valiokunnan uusi lakiehdotus

3.

Laki

sähkötuotannon eräiden tehoreservien käytettävyyden varmistamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään sähköntuotannon eräiden tehoreservien käytettävyyden varmistamisesta 8 päivänä joulukuuta 2006 annetun lain (1082/2006) 3 §:ään uusi 5 kohta seuraavasti:

3 §

Voimalaitoksille asetettavat vaatimukset

Voimalaitoksen haltija voi tarjota järjestelmään Suomen sähköjärjestelmään liitettyä erillistä lauhdutusvoimalaitosyksikköä, joka täyttää seuraavat ehdot:

— — — — —

4) yksikköön kohdistuvat ympäristöluvut ja -vaatimukset eivät estä yksikön käyttämistä täydellä teholla vähintään 200 tuntia 1.12.—28.2. välisenä aikana;

5) yksikkö ei kuulu polttoturpeesta lauhdutusvoimalaitoksissa tuotetun sähkön syöttötariffista annetun lain (/) soveltamisalaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____
kuuta 20 _____.

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää muista EU-maista ja polttotur-

peen syöttötariffista lauhdutusvoimalaitoksissa saatujen kokemusten perusteella tariffien laajentamista uusiutuviin energialähteisiin

TaVM 23/2006 vp — HE 100/2006 vp

Helsingissä 12 päivänä joulukuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jouko Skinnari /sd	Sirpa Paatero /sd
vpj.	Jari Leppä /kesk	Klaus Pentti /kesk
jäs.	Arto Bryggare /sd	Antti Rantakangas /kesk
	Sari Essayah /kd	Martin Saarikangas /kok
	Klaus Hellberg /sd	Sari Sarkomaa /kok
	Esko Kiviranta /kesk	Juhani Sjöblom /kok
	Marjaana Koskinen /sd	Oras Tynkkynen /vihr
	Seppo Lahtela /kok	vjäs. Iivo Polvi /vas.
	Jere Lahti /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen.